

правцу потпуније обраде и систематизације људских права је учинио Белгијски устав од 1831. год. који је садржавао посебан одељак под називом: „Белгијанци и њихова права“ у коме је изразио либералистичку доктрину и концепцију о тим правима.

У корпусу права и слобода које овај Устав обухвата и систематизује у двадесет чланова уочавају се прво она уобичајена, лична (лична слобода, неповредивост стана, писма, имовине, слобода вероисповести и др.) а од политичких (слобода мишљења, штампе, окупљања и удруживања, право упућивања молбе државним органима) с тим да се помињу и нека права и слободе ван ових подела, као рецимо право на натурализацију, слободу наставе или употребу језика у Белгији која је факултативна. Поред овог Белгијског устава, и друге државе либерално-демократске оријентације тог времена у својим уставима гарантују и прокламују слободе и права (Француска 1848., Луксембург 1868., Бугарска 1879. год. итд. па и наша Србија почев од 1835. а нарочито 1869. и 1888. год.) Треба свакако истаћи да су у признавању људских права и слобода ови либерални устави предњачили у односу на оне касније (од друге половине XIX века). Како примећује проф. Драган М. Стојановић, све до Вајмарског устава од 1919. год. није било значајнијег устава који би на плану људских права могао да се упореди са уставима либералне епохе и то пре свега заслугом правног позитивизма који је одбацио доктрину о недржавном, односно преддржавном пореклу људских права.

Док је у уставима неких европских држава друге половине XIX века чак и потпуно престало интересовање за проблем људских права и слобода (Француској и њеном Уставу од 1875. год. или Немачкој и њеном Уставу од 1871. год.), дотле је XX век донео преокрет у том погледу (нарочито после Првог светског рата) и то пре свега захваљујући победи идеја политичке и економске демократије, парламентаризма, солидарности, социјалне правде и др. Највеће заслуге за то припадају новонасталој Немачкој (Вајмарској) републици и њеном Уставу од 1919. год. који је био узор и прототип ондашње европске уставности. Овај Устав је изразио један нови поглед на људска права и слободе или, боље рећи, унео је социјалне и економске елементе у постојеће грађанско и индивидуалистичко схватање права и слобода. Тако је, поред класичних права и слобода, увео и нова социјална и економска права, као израз ширења и јачања социјалне и економске демократије. Ова нова права и